

<https://librarius.hu>

Szerző: [Deák Zsuzsanna](#)

Közzétéve 2022-04-09

Álmatlanság – Eötvös Péter felkavaróan gyönyörű operája

Az Álmatlanság szerelmespárja, a nincstelen Alida és Asle egyszerre gyermekien ártatlan és mélyen bűnös, időtlen, mégis modern mese.

Az Álmatlanság sötét és brutális északi történetében a reménytelenségből fénylik elő a remény. Napjaink egyik legkeresettebb operaírója most Budapestre is elhozza legújabb művét: **[a Bartók Tavasz Nemzetközi Művészeti Hetek április 12-i előadásán](#)** maga a zeneszerző, Eötvös Péter vezényel.

„Az opera műfaja kész csoda – mondta a Bartók Tavasz magazinjának adott [interjúban](#) Eötvös Péter, aki a berlini Staatsoper felkérésére írta meg legújabb színpadi művét, a Sleeplesst (*Álmatlanság*). – Hihetetlen, hogy négyszáz éve valaki tökéletesen ráérezett az erejére és azóta is létezik.”

A zeneszerző azt is elmondta, hogy számára nagyon fontos, hogy operáiban kortárs szöveget dolgozzon fel, mert nem a bemutatónak és az azt követő pillanatoknak írja műveit, hanem az a célja, hogy – ahogyan a ma is játszott régi operák –, évszázadok múltán is relevánsak legyenek, ugyanakkor kapcsolódjanak ahhoz az időszakhoz, amelyekben keletkeztek.

„Minden opera képviseli és közvetíti azt a kort, amelyikben írták, és az én operáim akkor képesek a legteljesebb üzenetet átadni a mai korról a későbbi generációknak, ha a szövegük is kortárs alapanyagból származik.”

Az *Álmatlanság* librettója Jon Fosse *Trilógiájának* első részén alapszik, szövegét Eötvös felesége és állandó alkotótársa, Mezei Mária írta. Fosse a kortárs norvég irodalom egyik legjelentősebb szerzője, aki tökéletesre csiszolta a skandináv bűnügyi-lélektani irodalom művészetét. Balladisztikus műveiben a bűn, a traumák, a múlt fojtogató ereje, az esendő, sorsa ellen fellázadó, majd elbukó ember és a közönyös társadalom közti ellentét kapja a főszerepet. Az *Álmatlanság* szerelmespárja, a nincstelen Alida és Asle egyszerre gyermekien ártatlan és mélyen bűnös: történetük az Arany-balladákra emlékeztető, időtlen, mégis modern mese, amelyben ártatlan lelkű emberek követnek el borzalmas bűntetteket.

„Ha a szükség visz rá, minden megengedett”

– mondja a fiú, aki a rideg bergeni fjordok között próbál terhes barátnőjével hajlékot találni. A szerelmespár, akik maguk is gyerekek még, senkihez nem nyer bebocsátást: errefelé nem kedvelik az ilyesfélét. Kétségbeesésükben betörnek egy ismeretlen házába, majd kezdetét veszi a rémisztő és egyre nyomasztóbb

események sorozata, amelyben a terhelt múlt traumái is megelevenednek. A történet tragédiába torkollik – vajon ebben az elidegenedett közegben, ebben a lélektani homályban, a hideg Észak sötét éjszakájában létrejöhet-e a klasszikus operákat lezáró, a fájdalmat feloldó katarzisz?

Ha van történet, amely egyértelműen egy modern opera alapanyagául kínálkozik, ez az. Már az eredeti szöveg erős zeneiségű: líraisága, ritmusa, ismétlései, a benne rejlő motívumok fel-felbukkanása egyaránt zeneszerűvé teszik. Eötvös és a megrendelő, a berlini operaház hosszas válogatási folyamat során közösen döntöttek az *Álmatlanság* feldolgozása mellett. Több tucat, különböző kultúrkörből származó történetet vizsgáltak meg, míg végül kiválasztották ezt az erős szimbolikájú, letaglózó mesét, amelyben a társadalom közömbössége áll szemben az egyén kilátástalanságával és esendőségével. A szülés előtt álló, menedéket kereső fiatal nő és párjának balladája az elmúlt években és napjainkban zajló legújabbkori eseményeket, de egy több mint kétezer évvel ezelőtti történetet is megidéz: időtlen, mert egyszerre ősi és aktuális.

Az *Álmatlanság* 13 jelenetből áll. A kezdő és a zárójelenet a tengerparton játszódik, mindkettőnek a H az alaphangja, de ezeken kívül az összes jelenethez más központi hang társul.

„Mind a tizenkét hang sorra kerül, és a telített vagy halvány színekhez hasonlóan megadja a jelenet karakterét. Ez nem újdonság: Mozart operáiban is dramaturgiai jelentősége van annak, hogy mi milyen hangnemben szólal meg”

– [mondta el a zeneszerző](#). Eötvös két norvég dallamot is felhasznált a műben: egy fájdalmasan gyönyörű altatódalt és egy norvég népi motívumot, az ördög dallamának is nevezett, szólóhegedűn előadott „Fanitullen”-t.

Az opera-ballada ősbemutatója tavaly novemberben volt a berlini Staatsoperben. Az operaház egész évadának koncepcióját meghatározta: erre a műre építették fel a mostani szezont, amely végül maga is a *Sleepless* címet kapta. Az előadást Mundruczó Kornél rendezte, és hatalmas kritikai visszhang övezte. A Financial Times szerint például a zene „elbűvölően gyönyörű” az előadás pedig „pazar” volt, a Bachtrack kritikusa pedig izgalmasnak és lenyűgözőnek nevezte. A berlini bemutató forgószínpadán egy hatalmas lazac szolgált díszletként, a budapesti előadás azonban koncertszerű lesz, így semmi nem vonhatja el a figyelmet Eötvös könnyen

befogadható, gyönyörű és felkavaró zenéjéről, amelyet a berlini ősbemutató énekesei adnak majd elő. Alida és Asle szerepében a kritikusok és a közönség által egyaránt méltatott Victoria Randemet és Linard Vrielinket hallhatjuk a **Műpá**ban, a Nemzeti Filharmonikus Zenekart pedig a szerző vezényli.